

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov práce: *Selected correlates of action crisis during a goal pursuit*

Autor práce: Mgr. Pavol Kačmár, PhD.

Oponentka: Mgr. Denisa Fedáková, PhD.

Odbor HIK: sociálna psychológia a psychológia práce

Predložená habilitačná práca má 180 strán. Je napísaná v anglickom jazyku a tvoria ju štyri súbory štúdií (A-D). Časti označené Studies A, C a D sú tvorené viacerými štúdiami, zatiaľ čo časť B je samostatná štúdia. Štúdie v súboroch A, B, C už boli publikované v indexovaných recenzovaných časopisoch, zatiaľ čo štúdie v časti D sú publikované ako „pre-print“ a v čase písania práce boli v recenznom konaní.

Téma predloženej habilitačnej práce, týkajúca sa krízy dosahovania cieľov, je aktuálna a má široký aplikačný potenciál nielen v mnohých oblastiach psychológie, ale aj pre ďalšie vedné disciplíny. O to viac má význam poznať koreláty krízy dosahovania cieľov, ktoré autor v práci člení na rizikové a ochranné faktory.

Úvodná kapitola práce je prehľadom teoretického poznania v skúmanej téme a pojednáva o akčnej kríze a odpútaní sa od cieľa v širšom kontexte cieľovo orientovaného správania; o prediktorech a o základnej paradigme (z hľadiska filozofie vedy a štatistických záverov). Autorov spôsob písania je tvorivý, existujúce poznatky sa snaží približovať čitateľovi uchopiteľnými prostriedkami, často takmer alebo až doslova ilustračne. Ďalšou časťou práce sú 4 súbory prác autora, ktoré boli do habilitačnej práce začlenené s cieľom rozšíriť existujúcu základňu poznatkov týkajúcich sa problematiky akčnej krízy a tendencie odpútať sa, resp. upustiť od problematického dosahovania cieľa. Prvým, z vyššie spomenutých, vybratých faktorov, ktorému bola v súvislosti s krízou dosahovania cieľa venovaná pozornosť v súbore štúdií A, je časová perspektíva. Pilotná štúdia so 103 vysokoškolákmi ukázala, že pozitívna perspektíva budúcnosti negatívne súvisela so všeobecnou schopnosťou odpútať sa. V druhej štúdii so vzorkou 356 stredoškolákov sa ukázalo, že budúcnosť vnímaná ako pozitívna, minulosť vnímaná ako pozitívna a hedonistické vnímanie prítomnosti negatívne korelovali s odpútaním sa od cieľa, zatiaľ čo súčasnosť vnímaná ako fatalistická a budúcnosť ako negatívna pozitívne korelovali s odpútaním sa od cieľa. V tretej štúdii, bola rola budúcej časovej perspektívy replikovaná na vzorke 169 ľudí trpiacich chronickými bolesťami. Ukázalo sa, že (celková) budúca časová perspektíva predikovala všeobecnú schopnosť odpútať sa a má potenciál byť ochranným faktorom pri kríze v súvislosti s dosahovaním cieľov.

K súboru štúdií A mám pre autora všeobecnú otázku týkajúcu sa replikácie: Za akých podmienok označujeme štúdiu za replikačnú? resp. kedy štúdia už nie je replikačnou?

Druhým zo sledovaných faktorov, ktorému bola v súvislosti s krízou dosahovania cieľa venovaná pozornosť v súbore B, je intolerancia neistoty. V tejto štúdii na bližšie nešpecifikovanej vzorke 245 respondentov sa autor zameril na rolu intolerancie neistoty pri dosiahnutí cieľa a krízy, ktorá môže nastať počas dosahovania cieľa k hromadeniu neúspechov, známemu ako akčná kríza. Štúdia potvrdila, že intolerancia neistoty predikovala akčnú krízu a zdôraznila úlohu intolerancie neistoty ako potenciálneho rizikového faktora prehlbenia akčnej krízy.

Tretím faktorom, ktorému bola v predloženej habilitačnej práci v súvislosti s krízou dosahovania cieľa venovaná pozornosť v súbore štúdií C, sú štýly rozhodovania. Výsledky mini meta analýzy štrnástich štúdií ukázali, že racionálne a intuitívne štýly pozitívne korelovali s cieľovými dimenziami spojenými s úspešným dosiahnutím cieľa, zatiaľ čo vyhýbavý štýl súvisel najmä s rôznymi ťažkosťami spojenými s dosahovaním cieľa a bol potvrdený ako rizikový faktor. Štúdia zdôrazňuje potrebu a užitočnosť detailnejšieho prístupu k skúmaniu individuálnych rozdielov pri tvorbe rozhodnutí a v správaní zameranom na cieľ.

Štvrtým faktorom, na ktorý bola v práci zacielená pozornosť je psychologický kapitál. V piatich štúdiách súboru D autor so spoluautormi skúmali úlohu psychologického kapitálu pri prežívaní akčnej krízy počas dosahovania akademických cieľov. Štúdie sú opäť z časti replikačné, ale zameriavajú sa aj na zistenie úlohy dvoch mediátorov: negatívne emócie súvisiace s cieľom a vynaložené úsilie a piata štúdia je longitudunálna. Hlavné zistenie, ktoré bolo aj replikované potvrdilo, že čím je vyššia úroveň psychologického kapitálu jednotlivcov, tým menej akčných kríz zažívajú. Týmto zistením bol aj psychologický kapitál zaradený medzi protektívne faktory. Úloha dvoch mediátorov vzťahu psychologického kapitálu a akčnej krízy bola podporená. Avšak v longitudunálnej štúdii neboli potvrdené očakávané zistenia.

Habilitačná práca mala stanovených viacero cieľov, a po jej preštudovaní konštatujem, že ciele splnené boli a prispievajú k rozšíreniu poznatkov v oblasti výskumu krízy počas dosahovania cieľa.

Zvolené metódy vedúce k naplneniu cieľov práce sú adekvátne a opodstatnené. Napokon, potvrdzuje to aj fakt, že štúdie zaradené do obsahu habilitačnej práce boli posúdené recenzentmi a akceptované a publikované vo významných časopisoch.

V časti diskusia oceňujem predovšetkým precízne a detailné diskutovanie zistení, ktoré rozvinuli už publikované diskusie. V diskusii by som očakávala aj zvažovanie roly/efektu zloženia výskumnej vzorky (pracovné zaradenie respondentov, zdravotný stav/výkonové limity, a pod.) na zistenia. Takže to nechávam, ako otázku pre autora pri prezentovaní práce počas obhajoby.

Záverečné hodnotenie

Predkladanú habilitačnú prácu s názvom *Selected correlates of action crisis during a goal pursuit* autora Mgr. Pavla Kačmára, PhD. **odporúčam** prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške odporúčam udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore sociálna psychológia a psychológia práce.

V Košiciach, 22.4.2024

Mgr. Denisa Fedáková, PhD.